

GOSPODARSKI LIST

List izl.
Stane z
leta 61., p

P. M. Licejaska knjižnica
Ljubiana-Ljubljana.
Jugoslavia

Štev. 11
November 1923

Upravništvo in uredništvo ::
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
Rokopisi se ne vračajo ::

VSEBINA:

- Ing. R.: Kmetijski pomenki.
- France Magaina: Nekaj o umetnih gnojilih.
- Just Ušaj: Kako ravnamo z vinom do prvega pretakanja.
- Zivinozdravnik Č.: Bela griža pri perutnini.
- Ing. A. Podgornik: Esparzeta.
- Jože Pušpov: Umetna gnojila in kmetovalčeva denarnica.
- Zivinozdravnik Č.: Konjska pasma »Haflinger«.
- Pitanje prašičev.
- Naipogostejše mlečne napake.
- Pridelek vina v Italiji.
- Izvoz zgodnjega krompirja.
- Izseljeniški vestnik.
- Zadružništvo: Dolžnosti nadzorstva; Belgijsko zadružništvo.
- Kakšne naj bodo zavarovalnice goveje živine.
- Vprašanja in odgovori.
- Kako je po deželi.
- Knjigovodski tečaj.
- Gospodarska navodila za november.
- Tržni pregled.
- Razno.

CENA OGLASOM:

1 stran 100 Lir
1/2 strani 60 Lir
1/4 strani 40 Lir
1/8 strani 25 Lir

Za objavo v 2 št. 5% popusta, v 3 št. 10%, v 6 št. 20% celo leto 30% popusta.

Trte cepljene in sadno drevje, velika izbira pri *Ivan-u Forčič*, trtnica, Preserje pri Komnu. *Cenik zastoj.*

Kmetovalci!

Najboljša *umetna gnojila*, po najnižjih dnevnikih cenah — celim vagonom se priloži spričevalo od preizkuševališča — dobite edino pri

Zadružni Zvezi v Gorici

Corso Verdi 37, (skladišče via Morelli 36.)

Izšel je ravnokar

Ljudski Koledar 1924

s zelo bogato vsebino in mnogimi slikami. Razen zelo izčrpnega pregleda čez l. 1923 Vam nudi veliko gospodarskega gradiva, ki bo naše kmete-gospodarje gotovo zanimalo.

Dobite ga za 2 liri

v knjigarni Katoliškega tiskovnega društva v Gorici (v Montovi hiši).

Zadružniki!

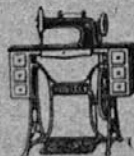
Vaša dolžnost je, da se poslužujete vsi nove

„ZADRUŽNE TISKARNE“

v Gorici, Riva Piazzutta 18

Izvršuje vsa tiskarska dela solidno
:: in po konkurenčnih cenah. ::

Naročila sprejema tudi Knjigarna K. T. D. via Carducci 2.

Znana slovenska tvrdka

JOSIP KERŠEVANI

== mehanik, puškar in trgovec ==

Gorica, Stolni trg št. 9 (desno)

se priporoča slavnemu občinstvu za nakup najboljših šivalnih strojev Original „Mundlos“, izdelek nemških tovarov, zanje jamči 25 let. Poduk v umetnem vezenju, krpanju in šivanju brezplačen. V zalogi ima najboljša dvokolesa znamke „Kolumbia“, izdelek ameriških :-: tovarov, za iste jamči 2 leti, ter posamezne dele strojev. :-:

Delavnica in popravljavnica

Stolni trg št. 5

GOSPODARSKI LIST

List izhaja enkrat na mesec —
Stane za celo leto 12 lir, za pol
leta 6 l., posamezna številka 1 liro.

Leto II. Štev. 11
November 1923

:: Upravništvo in uredništvo ::
V GORICI CORSO VERDI ŠT. 37
:: Rokopisi se ne vračajo ::

Kmetijski pomenki.

»Ne maram biti kmet.« reče marsikateri kmetijski sin in zapusti domačo grudo ter gre po svetu. Ker noče kopati zemlje in ki dati gnoja, ker noče jesti kislega zelja in polente, gre v tvornico, kjer postane suženj stroja in kjer postane sam stroj. Njegova živost se izgubi, njegova duša otopi. Hote ali nehoče izgubi vsak polet, vsako prosto misel, ki bi ga osvobodila tegob vsakdanjega življenja. Celo njegovo življenje in vse njegovo stremljenje je obrnjeno na kruh, na materijelno uživanje, na njegovo današnje potrebo.

Zavlada stavka ali pomanjkanje dela. Brezposelnost zavlada v delavskih hišah, pomanjkanje zaslužka in jela. Tedaj je na cesti brez vsega. Tedaj bi bila dobra tudi polenta in kislo zelje, a ni ne enega in ne drugega. Pomanjkanje in cestni ter tvorniški prah oteži pljuča in jetika ga pobere v zgodnjih letih mladosti.

Neredka je podobna zgodovina rodni grudi ubeglih sinov.

Starci po duhu in telesu so večkrat še mladi ljudje, ki so prebili celo svoje življenje na kmetiskem posestvu. Mrtve oči jim gledajo iz lobanje, upognjen jim je hrbet. Delajo zemljo in se ubijajo s kmetijo, ker nimajo in ne morejo dobiti drugega poklica. Nimajo veselja do kmetijskega dela, ker ne vedo, kaj je kmetijstvo.

Kmetijstvo ni navadna obrt, ki bi predeležovala mrtve snovi v uporabljive izdelke, kot to delajo druge obrti, temveč ima za podlago življenje. Kmet odpira in odkriva v zemlji in sploh v narodi skrite moči ter jih skuša uporabiti sebi v prid. Čimbolj se

mu to posreči, čim globlje more poseči v čudežno in skrito snovanje prirode, temvečji uspeh ima. Predno pa hoče in more poseči v snovanje prirode, mora isto tudi vsaj kolikor mogoče poznati. Mora si znati razlagati različne pojave, ker edino na ta način bo mogel narodo podpirati ali pa boriti se proti njenim škodljivim uplivom. Eno in drugo je v kmetijstvu nujno potrebno.

Pravijo, da je kmetijstvo najbolj nazadnjaško od vseh gospodarskih panog. Vsa tehnika se je v zadnjem in v tem stoletju visoko razvila, kmet pa dela še vedno tako, kot je delal njegov praded. Njegovo delo je odsev tisočeri navad, ki so prišle v meso in kri, a ki so nastale vse na podlagi poskusov. Uspeh kmetijstva ne zavisi samo od volje kmetove, temveč v izdatni meri od Božjega blagoslova. Vse delo in ves trud ne pomaga nič, ako ni o pravem času dežja ali solca. Moderna tehnika se je razvila v zidanih in kritih prostorih na podlagi računov in poskusov, katerim so žrtvovali različni učenjaki celo svoje življenje in pri katerih so izgubili tisoči delavcev svoje ude in svoje življenje.

Biti kmet, je bilo do nedavno sramota in še danes po šoli svetovne vojne — se marsikdo čuva priti v bližino onega, ki skrbi za to, da ljudje v drugih poklicih ne umrejo lakote. V starem veku so sužnji obdelovali zemljo.

Malo desetletij je prešlo, od kar se je inteligenca počela res zanimati za kmetijstvo; prej se je zanimala le v toliko, da je izžela iz kmetijskega stanu čim večje davke.

Moderni kmetovalec-učenjak se je skušal oprostiti prirodnih sil in je skušal vse ugodne prirodne vplive nadomestiti umetnim potom ter odstraniti vse kvarne prirodne pojave. Kako je uspel?

Po celem svetu so bili znani Rotschildovi vrtovi na Dunaju, od kjer je Rotschild dobival januarja meseca zrelo grozdje, breške zrele februarja meseca itd. Čudežni so bili ti vrtovi, a vzdrževati jih je mogel edino milijarder Rotschild. Ko je zavlada po svetovni vojni v Avstriji nesorazmerna draginja premoga, so vrtove opustili, ker je bilo vzdrževanje predrago tudi za milijarderja Rotschilda.

Kmetovalec mora naravo podpirati v njenem snovanju oz. se proti njej tudi boriti. Koliko se je v tem oziru že napravilo, ne pri nas, naj nam pojasnijo sledeči vzgledi:

Znano je, da ozimna pšenica ne rodi zlatega zrnja, ako jo vsejemo spomladi. Sicer vzide, tudi raste, a ne pride do stebela. Na vsak način mora mráz vplivati na zrno, oziroma na mlado rastlinico, ako hočemo, da bomo od ozimne pšenice jedli kruh. So pa leta, ko ni mogoče vsejati ozimne pšenice. Je li kakšen izhod? V zadnjih letih se delajo v tem oziru različni poskusi in po dosedanjih podatkih je mogoče vsejati tudi spomladi ozimno pšenico, a se jo mora v to svrhu posebej pripraviti, in sicer: Najprej se mora seme namočiti v vodi in pustiti vzkliti. Nato se seme razgrne po deskah, kjer ima mráz dostop do njega in se ga mora tam pustiti do setve. Na vsak način mora mráz vplivati na seme, drugače ne bo moke.

Kokoši izležejo v zimskem času mnogo manj jajec, kot v poletnem. Znanost je dokazala, da je temu pomanjkanju jajec vzrok predvsem pomanjkanje svetlobe. V velikih perutninskih podjetjih, s tisoči perutnine, nadomestijo zato naravno svetlobo z umetno in bajé dosežejo s tem velik uspeh. Kokoš polaga jajca navadno okoli 8 ure zjutraj, potem, ko je bila na svetlobi najmanj 2 uri. V imenovanih velikih podjetjih sveti zato električna luč od 5½ zjutraj do solnčne svetlobe.

V kmetijstvu igra veliko vlogo dež, ki je pravi osrečevatelj zemlje, ako pride o pra-

vem času. Ako ga pa ni, potem zavlada suša, ki toliko trpinči našega kmeta. V Angliji, Franciji, Nemčiji in Ameriki imajo danes že napeljavno vodo na posestva, katero spremeni s posebnimi stroji v umeten dež. Zanimiv je pogled na te stroje, kako se pomikajo ob njivi in namakajo vode željne rastline in zemljo. Namakanje travnikov in tudi niiv s pomočjo posebnih kanalov je širom sveta znano in poznano celo zaostalim kmetom v Macedoniji.

Po celem svetu so znani veliki nasadi jablan v Kaliforniji, ki so po svojem obsegu večji od Vipavske doline. V teh nasadih je mnogo let delala preglavico zgodaj padajoča slana, ki je nastopila prej, kot je sadje dozorelo. Iznajdljivi Amerikanci so si pa znali pomagati tudi v tem slučaju in so postavili med vrste jablan v gotovi razdalji nalašč za to pripravljene peči, ki celo noč v toliko razgrevaajo zrak, da je slana onemogočena.

Vsak narod je imel in ima pesnike, ki opevajo lepoto življenja na deželi in lepoto kmetskega dela, ki krepča telo in vedri duha. Nikdo tako mirno in sladko ne spi, kot kmet, ki se je celi dan trudil in se tudi utrudil. Tak kmet zaspi v zavesti, da je storil svojo dolžnost in zvečer še moli za božji blagoslov Umevno je, da je kmetski stan najbolj Bogu vdan, ker vidi in občuti vedno, da vlada višja sila nad njim in njegovim delom.

Z zariavelim, a zadovoljnim obrazom gleda naš orač na preobračajočo se brazdo, zadovoljen si obriše kopač z rokavom srajce pot s čela, ko pogleda na skopano njivo, trgači veselo prepevajo v vinogradu noseč polne brentače v orne, tekmujejo delavci na senožeti in žanlice med zlatim žitom. Večkrat ni kmetsko delo lepo in prijetno, a vedno je koristno in častno.

In kaj je kmet našemu slovenskemu rodu? Veliko večino, največji odstotek za naš rod zasluženih mož je dal naš kmetski stan in ako bo naš kmetski stan vedno ostal čil in zdrav, se ni bati za naš rod.

Ing. R.

Nekaj o umetnih gnojilih.

France Magajna.

(Nadaljevanje.)

Druga redilna snov za rastline je kalij, ki jo dajemo slednjim v obliki kajnita in kalijeve soli. Kalij je rastlini nujno potreben v začetku njenega življenja. Čim starejša je rastlina, ali bolje povedano, čimbolj rastlina zori, tem manj ga rabi. Kalija ne nagromadi rastlina v semenu nego ga pusti niže v steblo. Zrela koruza ima naprimer trikrat več kalija v steblo kakor v zrnju, primerjano kajpada z enako težo zrnja kot steblo.

A v začetku je za vsako rastlino kalij neobhodno potreben in naši travniki ga posebno potrebujejo. Kalija je mnogo skoro v vsaki zemlji, a je v taki obliki, da ga rastline ne morejo porabiti. Moramo ga jim torej dati umetnim potom.

Kalijeva gnojila so kajnit, ki vsebuje malce nad 12% kalija in razne kalije soli. Kajnit je sicer cenejši, a po svoji vrednosti je dražji od večodstotnih kalijevih soli; za nas pridejo torej vpoštev le kalijeve soli. 40% kalijevo sol trosimo skupno s fosfornimi gnojili. v razmerju ena tretjina kalijeve soli in dve tretjini Thomasove žlindre ali superfosfata.

Za naše kraške kraje, kjer je zemeljska plast nizka in je vsled tega suša najhujše zlo, ki jo zadeva, so kalijeva gnojila še posebno važna radi tega, ker zadržujejo vlago.

Tretja neobhodno potrebna redilna snov je fosforna kislina. Ta snov ni nič manj in nič več potrebna kot dušik ali kalij. Kakor prvi dve tako tudi to rastline *morajo* imeti. Fosforna kislina ima to lastnost, da nekako prisili rastline, da napravijo močne korenine. vsled česar morejo dobiti več redilnih snovi, rastejo krepkejše in lažje kljubujejo boleznim. Dočim dušikova gnojila zadržujejo zrelost, prisili fosforna kislina rastlino k hitrejšemu zorenju. Nadalje učinkuje kar najugodnejše na dober razvoj semena (ali gomoljev pri krompirju). Ako ni dovolj fosforne kisline v zemlji, ne bo rastlina napravila dobrega semena. Če vidimo na naši njivi, da so pšenični klasi prazni, ali da je zrnje dro-

bno, lahko mirne vesti zatrdimo, da njivi primanjkuje fosforne kisline, zlasti če vidimo, da pšenica ni bila napadena po kaki bolezni ali škodljivcih. Rekel sem, da je pri zreli koruzi trikrat več kalija v steblo kot v zrnju, pri isti koruzi pa je devetkrat več fosforne kisline v zrnju kot v steblo! Ni treba zategadelj naprej pripovedovati, kako važna je fosforna kislina v poljedelstvu.

Fosforna gnojila so Thomasova žindra, superfosfati in kostne moke. Za naše kraje prihajajo kostne moke manj vpoštev kot Thomasova žindra in superfosfati. Razlika med obema gnojilima je predvsem v hitrosti učinkovanja. Superfosfati so lahkoraztopni v vodi in učinkujejo kmalu, zato so tudi prej izčrpani. Thomasova žindra je počasi raztopna in njen učinek se vidi na njivi še drugo in tretje leto. S superfosfati je mogoče gnojiti pomladi, s Thomasovo žindro moramo pognojiti že jeseni.

Med našimi ljudmi se je zelo priljubila Thomasova žindra v zvezi s 40% kalijevo soljo in sicer v prvi vrsti za gnojenje travnikov. Za hektar travnika se porabi 600 kg Thomasove žindre in 200 kg kalijeve soli. S to mešanico priporočam gnojiti tudi žitu in koruzi ter krompirju. Kadar nameravamo okopati naše vinograde, potresimo prej med trtami te mešanice in dodajmo nekoliko čilskega solitra. Čudili se bomo uspehu. Tudi pri teh gnojilih je dobro, če jih zmešamo s suho, drobno zemljo, da jih lažje enakomerno raztresemo.

Naj še enkrat povdarim, da vsaka rastlina nujno rabi dušik, kalij in fosforno kislino, vse to *troje* mora imeti, ne enega mnogo, drugih dveh pa nič. Če hočemo biti uspešni, tedaj bomo gnojili zdaj v jeseni s Thomasovo žindro in kalijevo soljo, spomladi pa s čilskim solitrom.

Končno naj povdarim še to: ne gnojite preveč! Dolgoletne skušnje so pokazale, da s preobilim gnojenjem samo mečemo denar stran. Priporočam sistem ameriških kmetov, ki gnojijo malo toda vsako leto in z vsemi tremi vrstami gnojil. Tisti, ki misli, da bo enkratno obilno gnojenje

zaleglo za celo vrsto let, je v zmoti. Rastlina ne more več kot določeno množino hrane porabiti, v tem oziru je ona kakor človek ali kakor žival. Kaj bi rekli o kmetu, ki bi stresel vrečo ovsu konju v jasli

enkrat na mesec, namesto da bi mu dal malo množino, pa redno? Spomnite se tega in gnojite z vsemi gnojili vsako leto v majih množinah.

Kako ravnamo z vinom do prvega pretakanja.

Ko je glavno vrenje mladega vina dokončalo in ko se ni več bati, da bi vrelo čez veho, je potrebno nemudoma zaliti sod malone do vrha. Nekateri vinogradniki, zlasti v Brdih, nalijejo sode že s sirovim moštom do vrha. Iz takih sodov bljuva kipeči mošt pene skozi veho. To je zelo škodljivo in nespametno, ker te pene, ki jih sod izmetuje, sestojijo večinoma iz kipečih glivic, ki so za popolno prevrenje mošta neobhodno potrebne. One razkrajajo grozdni sladkor v alkohol in ogljikov dvokis, ki v mehurčkih kipi iz kipečega mošta. Brez teh glivic je vrenje nemogoče. Zato je zelo napačno napolniti sode s sirovim moštom do vrha, pač se pa mora to storiti, čim se glavno vrenje poleže. Pa tudi tu se v začetku mora pustiti za par prstov praznega v sodu, ker potem vino še dolgo potihoma in komaj neznatno vre.

Med vrenjem ne sme biti sod zaprt, ker bi ga drugače plin raznesel. Ker pa bi imel skozi odprto veho dostop zrak in z njim tudi vinu škodljive glivice, nataknejo na veho kipelno piliko. Ta pilika, ki je navadno napravljena iz kositra, stekla ali lončevine, ne dopušča dostopa zraku v sod, dovoljuje pa plinu uhajanje iz soda. Ta priprava ob glavnem in močnem vrenju ni neobhodno potrebna, ker je ogljikov dvokis, ki hlapi iz vina, težji od zraka in leži zato nad površino kipečega mošta ter ne dopušča dostopa zraku v sod; s tem ščiti ogljikov dvokis vino pred okuženjem. Tudi na površju kipečega mošta se ne morejo razviti vinu škodljive glivice, ker jim primanjkuje zraka.

Mnogo bolj je potrebna kipelna pilika, ko se glavno vrenje poleže. Tedaj ne moremo še zapreti z navadnim zamaškom in nevarnost okuženja vina je tedaj že mnogo večja. To piliko, ki mora biti v veho dobro zabita, puščamo na sodu toliko časa, dokler se vino popolnoma ne umiri. To spoznamo s tem, da voda v kipelni vehi ne

grglja več in tudi če denemo uho na sod, ne čujemo v njem več prasketanju podobnih glasov. Tedaj nalijemo sod popolnoma do vrha in veho zataknejo. Seveda, tudi sedaj še ne smemo vehe popolnoma zabiti, ker bi to bilo nevarno.

Od tu naprej pustimo vino na miru do prvega pretakanja. Drugega dela nimamo, kakor da skrbimo da je sod vedno poln, ker drugače zadobi mlado vino silno rado cvet ali kan. To je sicer več ali manj nedolžna vinska bolezen, ali vendar škodi vinu, ker ga slabi in mu poslabša tudi okus in barvo.

Nadalje je skrbeti, da je v kleti gorko in da okna in vrata dobro zapiramo. Zlasti se ne sme odpirati kleti in vrat ob vetrenem vremenu. Če kdo stopi v klet, naj za seboj zapre vrata in naj si v kleti prižge luč. To je zlasti važno tedaj, če je zunaj mrzlo in vetreno vreme.

Prezračuje naj se klet samo ob toplejšem in tistem vremenu, ker vsako naglo menjanje toplote v kleti je vinu škodljivo. Primerno topla klet pospešuje zoreje vina; mraz ga pa ustavi. To zorenje mladega vina sestoji v glavnem v temi, da se vino včisti, drožje vleže in okus zboljša. Na dogah se napravi grampa, ki ni nič drugega, kakor vinski kamen, ki se izločuje iz vina. Zato pa vino gubi na vinski kislini in postaja vedno bolj milejše in prijetnejše. Mlado vino, ki leži na drožjeh, tudi na drugi način gubi svojo rezko kislino. Zato skrbijo male glivice, ki pretvarjajo jabolčno kislino v mlečno kislino. Ta je mnogo milejša in prijetnejšega okusa, kakor jabolčna, ki jo je v vsakem mladem vinu dosti. Za pospeševanje tega vrenja je potrebna toplota v kleti in drožje v sodu. Zato moramo skrbeti za toplo klet in puščati drožje do prvega pretakanja v sodu.

Koliko časa naj ostane mlado vino na drožju, pa zavisi od množine kisline v vinu. Če je vino kislino in želimo, da bi postalo

milejše, s pretakanjem počakamo do sv. treh Kraljev; če pa je vino milo in ima malo kisline, ga pretočimo kmalu po sv. Martinu, najkasneje ob Božiču. Kraševci odlašajo s prvim pretakanjem do pozne spomladi, ker je njih teran močno kisel. Predolgo odlašanje s pretakanjem pa utegne biti usodepolno za vino, zlasti če je vino šibko. V šibkem vinu začne lahko drožje gniti in vino postane motno in se začne vleči, ali pa celo postane birsa. Nadalje je pretakati čimprej taka vina, ki so bila napravljena iz več ali manj gnilega

grozdja, ali pa če je bilo grozdje kasno žveplano in ni istega dež izpral pred trgatvijo. Taka vina rada smrdijo po gnilih jajcih. Proti tej bolezni se najlažje pomaga s tem, da se vino pretoči v zmerno zažveplan sod.

Konečno omenjam, da je dobro pred pretakanjem nekoliko dni poprej odpirati čez noč okna v kleti, da se vino nekoliko premrazi. Seveda se tega ne sme delati ob vetrenem vremenu. S kratkim premraženjem vina tik pred pretakanjem, pospešimo boljše učiščenje vina. *Just Ušaj.*

Bela griža pri perutnini.

Vzrejevanje raznih vrst perotnine do naša gospodinjstvom prav čeden postranski zaslužek in za to je gotovo priporočljivo, da rede posebno naše gospodinjke redno tudi primerno število kokoši, rac itd. in to zlasti radi tega, ker krmiljenje in oskrbovanje teh malih živali ne napravi posebnih stroškov. Kakor vse domače živali, tako je pa tudi perotnina podvržena raznim boleznim, posebno različnim kugam, ki napravljajo prav občutno škodo. Take bolezni so n. pr. difterija, perotninska kolera, perotninska kuga, črviči v grlu in pljučah, bela griža in še več drugih. Najbolj nevarne so te bolezni za velika vzrejevališča perotnine. Marsikak podjeten gospodar si je ustanovil taka vzrejevališča v velikem obsegu in je trgoval s svojo perotnino na vse strani, kar mu je donajalo lepe dobičke, toda naenkrat se je pojavila med njegovo perotnino ena ali druga izmed zgoraj navedenih bolezni, živali so začele cepati po vrsti, včasih po več sto v enem hlevu in v najkrajšem času je bilo uničeno celo gospodarstvo. Vse te bolezni pa povzročijo tudi manjšim gospodarjem lahko znatno škodo in za to jih mora po možnosti preprečevati in omejevati njihovo razširjevanje. Najuspešneje se obravimo teh bolezni, če pogosto razkužimo kurnike in vsa perotninska bivališča; dvorišča za perotnino se morajo dobro čistiti, odstranjevati se morajo iz njih vsi odpadki in skrbeti je treba tudi, da so kolikor mogoče *suha*. Posebno dobro se pa zatirajo in pa tudi zdravijo razne perotninske bolezni,

ako se taka dvorišča pobelijo ali pa potrešajo z razbeljenim peskom.

Bela griža pri perotnini (coccidioza) spada med zgoraj navedene nevarne perotninske bolezni. To bolezen dobi žival, prav majhni zajedavci (coccidije), ki povzročijo hudo obolenje črev, dostikrat zelo podobno perotninski koleri. Obolele živali dobijo izvenredno hudo drisko, so zelo žejne, vse izmučene in potrte, kmalu se začne močno sliniti in so vedno bolj zapane. Blato, ki gre od živali, je žemasto in včasih tudi krvavo. Piščeta in race poginejo prav kmalu, pri drugi perotnini se pa vleče bolezen 3 do 4 dni, včasih pa celo par tednov. Samo po sebi je umevno, da shujša vsaka žival pri tej bolezni do skrajnosti. Mlade živali poginejo skoro vse, od starejših pa tudi dobra polovica obolenih.

Zdravljenje je seveda precej težko. Najboljše sredstvo po dosedanjih skušnjah je, ako se daje oboleli živali večkrat nekaj kapljic ricinovega olja, kateremu se doda še 2—3 kapljice terpentinovega olja. Seveda je pa bolje in lažje obvarovati se bolezni, kakor pa je bolno in oslabiljeno žival zdraviti in za to pazimo posebno na čistost v perotninskih bivališčih, kakor je bilo zgoraj povedano. *Č.*

KOT NALASČ ZA NAŠE KMETE je prirejen »*Ljudski koledar*«, ki ga dobite za 2 liri v knjigarni Kat. tiskovnega društva v Gorici (v Montovi hiši).

Esparzeta.

Esparzeta, tudi španska, turška ali večna detelja imenovana, je pri nas še prav malo poznana rastlina. Vendar pa bi bili nekateri kraji naše dežele — posebno Kras — kaj prikladni za pridelovanje te krmne rastline, čemur je jasni dokaz divje rastoča esparzeta, ki jo dobimo povsod na Krasu.

Za lucerno in domačo deteljo je esparzeta najboljša krmna rastlina. Daje nam zelo tečno krmno in je v njej izmed rudniških snovi precej apna, ki posebno ugodno upliva na razvoj kosti. V primeri z drugimi deteljami ima tudi do dobro lastnost, da ne povzroča nevarnega napenjanja. Zato se jo lahko brez skrbi krmi tudi konjem. Drugače pa je pred vsem za mlečno živino izvrstna krma.

V zemlji zahteva esparzeta veliko apna. Zato se ji najbolj prilaga apnena ilovnata ali laporieva zemlja z globokimi in prepustljivimi spodnjimi zemeljskimi plastmi. Vendar pa dobro uspeva tudi v suhih kamenitih tleh, da le najdejo njene korenine med špranjami in razpokami toliko prostora, da se tamkaj lahko razrastejo in si poiščejo potrebne hrane. To siednje se lahko tem lažje in uspešnejše godi, ker požene esparzeta močne in jako dolge ($2\frac{1}{5}$ do 5 m), globoko segajoče korenine. Jako občutljiva pa je proti mokroti v spodnjih plasteh zemlje, tako da je na mokrotnih tleh ne moremo nikjer pridelovati.

Esparzeta je jako trdna rastlina, ki skoraj nikdar ne pozebe. Prav tako trdna in vstrajna je tudi proti suši radi svojih globoko poganjajočih korenin. Čeprav dobiva redilnih snovi iz zelo globokih zemeljskih plasti, je vendar za dobro obdelovanje zemlje prav hvaležna, ker se v taki zemlji posebno v početku svoje rašče boljše in hitreje razvija. Najbolje ji ustrezemo, če jo sejemo po dobro pogojenih okopavinah.

Esparzeto sejemo med redko posejano žito zgodaj spomladi. Ker potrebuje za kaljenje dosti vlage se jo v posebno suhih legah priporoča sejati že jeseni. Na 1000 m² potrebujemo 17—24 kg neizluščenega semena. Oskrbovati jo je kakor druge detelje. Če hočemo dobiti od nje bogate košnje, jo je treba sem in tja pognojiti. Tudi

njej ugajajo kakor drugim deteljam pred vsem kalijeva in fosforova gnojila.

Imamo pa dve vrsti esparzete, namreč enokošno in dvokošno. Enokošna esparzeta nam daje samo eno bogato košnjo in pozneje še eno slabšo, trpi pa več, lahko tudi po 15 let. Dvokošna esparzeta nam daje po dve dobri košnji, traja pa le po par let. Za naše razmere se bolj priporoča enokošna esparzeta, ker se ta vrsta zadovolji tudi s slabšo zemljo.

Enokošna esparzeta nam da na 1 hektarju 20 do 50 q, torej povprečno okoli 35 q suhe krme. Če pomislimo, da jo navadno sejemo v takšno zemljo, kjer nam druge detelje ne uspevajo več, moramo reči, da je to za takšne lege dober pridelek. Skrbeti pa moramo, da so lege, kjer sejemo esparzeto prisojne in suhe, kajti le v takih legah nam tudi res donaja dobro.

Prav dobro se esparzeta obnaša tudi v mešanici s travo, posebno s francosko pašovko.

V prvem letu je esparzeta posebno občutljiva proti vsakemu objedanju. Zato ne smemo prvo leto pasti živine po njej. Pa tudi v naslednjih letih se ne priporoča pasti po esparzeti, ker to bolj škoduje njemu pridelku in trajnosti nego pa koristi.

Nekaj, kar moramo pri esparzeti posebno poudarjati, je to, da zapusti zemljo v dobrem stanju. S svojimi dolgimi koreninami si išče in vzema živež večinoma v spodnjih zemeljskih plasteh ter zapusti oralno plast rodovitno. Radi tega tudi opažamo, da obrodi žito po esparzeti prav izvrstno.

Esparzeta spada pa tudi med one rastline, ki zelo dobro medijo, vsled tega je važna tudi za čebelorejo. Ko cvete, lahko opazujemo, kako jo od ranega jutra do poznega večera obiskujejo pridne čebelice in nabirajo med.

Iz vsega lahko povzamemo, da je esparzeta kakor nalašč pripravna za nekatere naše kraje. Vsled tega bi bilo le želeto, da bi začeli gospodarji pridelovati to izvrstno krmno rastlino.

Ing. A. Podgornik.

Umetna gnojila in kmetovalčeva denarnica.

Mnogo se piše in govori, da bi morali naši kmetje uporabljati več umetnih gnojil. Za mnogo bi se dali povečati pridelki, ki bi postali tudi glede kakovosti boljši, ako ne bi bile prisiljene rastline trpeti lakoto, glad na potrebni hrani. Dolžnost vsakega kmetovalca je, da poveča svoje pridelke vsaj v toliko, da bo pridelal doma hrane za svojo družino.

Vse to je res in je tudi nujno potrebno, da naši kmetje uporabijo mnogo več umetnih gnojil. Kmetje stoje v onih pokrajinah in državah najboljših, kjer uporabijo na enoto površine celotne zemlje največ umetnih gnojil. Ne bomo navajali primerov iz Danske, Belgije in drugih v kmetijskem oziru visoko stoječih držav, pogljemo v Italijo na pokrajino Emilijo. Na 1 ha zemlje porabi imenovana pokrajina v celi Italiji največ umetnih gnojil, zato pa imajo v Emiliji najvišje pridelke v celotni Italiji, kar je tudi razvidno iz tabele o »Letošnji letini pšenice v Italiji«. Kmetje v Emiliji tudi dobro stoje, seveda so tudi precej izobraženi.

Ako vprašate kmetovalca, ki ima v primeri z drugimi zelo majhen pridelek sena, zakaj ni kupil v jeseni ali spomladi nekaj umetnih gnojil, Vam bo odgovoril, da ni imel denarja. Res je, da vlada po deželi veliko pomanjkanje denarja, ali vendar ga bi moralo biti za umetna gnojila in dobra semena, ako ga je za druge stvari in potrebe. Kdor bi moral najeti za umetna gnojila magari tudi posojilo, po visoki obrestni meri, bi napravil s tem dobro kupčijo, ker vrne zemlja denar, vložen v umetna gnojila ne samo po oderuških bančnih obrestih, temveč plača navadno 100% in tudi več obresti in to v manj, kot v enem letu.

Kmetje nimajo po celem svetu nikjer mnogo razpoložljivega denarja, ker vsak pameten kmet pusti ves svoj kapital krožiti v svojem gospodarstvu. Navadno so kmetje za denar v stiskah in zato je v marsikaterih državah posebna ustanova, ki daje kratkoročna — največ enoletna — posojila v svrhu nabave umetnih gnojil, semen in takih predmetov, ki so potrebni le

eno leto. Ta posojila morajo biti vrnjena najpozneje eno leto po njih izdaju. V Italiji je taka ustanova od države financiran agrarni kredit, o katerem je »Gosp. list« že pisal.

Uporabljanje večje količine umetnih gnojil bi bilo gotovo pri nas želeti, a vedno šele tedaj, ako nam primanjkujejo domača gnojila bi bilo gotovo pri nas želeti, a vedno šele tedaj, ako nam primanjkujejo domača gnojila in smo zadostili pregovoru

GNOJ JE ZLATO.

Predstojeci pregovor je gotovo resničen in še bolj resničen je sledeči: Dobro gnojišče je zlat rudnik. Gnojišče ima namen konservirati in izšolati domač, hlevski gnoj, ki je predpogoj naprednega gospodarstva. Ni oni dober gospodar, ki kupuje mnogo umetnih gnojil, ki kupi vsako leto za svojo zemljo 10 q ali še več raznega gnojilnega prahu, temveč oni je skrben in napreden gospodar, ki izrabi vsak najmanjši odpadke domačega gospodarstva. Dobrega kmetkega gospodarja se spozna po njegovem gnojišču.

Zalibog je še zelo mnogo kmetijskih gospodarjev, ki vozijo gnoj na en kup, kamor imajo dostop kokoši, solnčni žarki in deževnica. Vse troje tako vpliva na gnoj, da se spremeni v kratkem času v kup listja, suhe slame, ki nima v sebi skoraj nobene hranilne snovi več.

Najhujši sovražnik domačega gnoja sta ravno solnce in deževnica. Solnce osuši gnoj in tako zabrani pravilni razpad organskih snovi v gnoju in pravo šolanje gnoja, ki se vrši potom različnih bakterij. Deževnica izpere gnoj in odnese baš one snovi, ki so največ vredne. Izpran gnoj vsebuje zelo malo dušika, snov ki je v trgovini najdražja.

Zato pa kmetovalci pazite na Vaša gnojišča in gnoj. Ako ne morete urediti gnojišča in gnojniščne greznice, kot napredno kmetijstvo zahteva, morete z malimi stroški urediti vsaj to, da Vam deževnica ne bo tekla v gnojišče in Vam odnaje zmiraj lahko. Tudi solnčnim žarkom možala čistega zlata. Vodi zabraniti dostop rete zabraniti dostop do gnoja, ako če ne z nasajenjem par dreves, pa vsaj z vejami.

Konjska pasma „Haflinger“.

Koni »Haflinger«, ki ga vzgajajo z velikim ponosom in dobrimi uspehi Tirolci, ima svojo pravo domovino v okrajih in dolinah ekoli Merana. S pridobitvijo teh krajev, dobila je Italija v svojo državo konjsko pasmo, ki daje izvanredno dobre in porabne konje. Konj »haflinger« (Il cavallo avelignese) je toplokrvne pasme, vendar ima pa v svojih žilah tudi precej mrzle (noriške, pingavske) krvi in je ravno zaradi tega vsestransko dobro poraben; on je enako dober za ježo, kakor za vprego in hitro vožnjo. Pravi konj »haflinger«, je bolj majhne postave, 150—155 cm visok, ima kratko, čedno glavo, majhne in žive oči, gibčna in kratka ušesa, močan in raven hrbet, lepa pleča, dober zadnji del, krepke kite in trdna kopita; poleg tega je ta konj zelo mišen, dela rad, ni izbirljen v krmi in je zelo uren. Avstrijecem, ki so v svetovni vojski izgubili kraje, ki so domačija »haflingerja«, je zelo žal za tega konja. Ravno pred koncem vojske so pa odpeljali Avstrijci vse najboljše žrebce te pasme in s temi žrebci skušajo sedaj vzgojevati »haflingerja« v raznih krajih, posebno na severnem Tirolskem. Za vzrejo konj iste pasme so poleg žrebcev potrebne tudi kobile iste pasme; čistih kobil pa Avstrijci

nimajo, ker so ostale pri svojih gospodarih. Sedaj si hočejo pomagati Avstrijci s huculskimi kobilami, ki so doma iz Galicije in Bukovine in ki so ostale po vojni v Avstriji. Huculski konji, kateri so tudi pri nas znani iz svetovne vojske, so majhni in dobri konji ter nekoliko podobni »haflingerjem«, vendar je pa vprašanje, če se bo to križanje posrečilo in poleg tega, če bodo »haflinger« v novih krajih, v drugačnem podnebju in na drugih tleh tako uspeli, kakor v svoji domovini.

Ravno tako, kakor Avstrija, zanima se pa tudi Italija za to konjerejo in jo pospešuje na vso moč. Ker je znano, da je pred dobrimi 50 leti izboljšal haflingersko pasmo slavni, čistokrvni arabski žrebec »El Bedavi«, nakupila je sedaj italijanska vlada čistokrvnega arabskega žrebca »Peppinello II.«, s katerim upa osvežiti in izboljšati haflingersko pleme. Poleg tega je postavila država še celo vrsto drugih dobrih žrebcev čiste halfingerske pasme in podpira konjerejo tudi s prav velikimi premijami. Konjerejci pa, ki poznajo vrednost svojih živali, ne marajo tudi za drag denar prodajati svojih plemenskih kobil v tujino.

Č.

Pitanje prašičev.

V tem mesecu začnejo navadno naši kmetje s pitanjem prašičev, z odebeltitvijo. Ponekod jih pitajo s krompirjem in moko, drugod s koruzo, z želodcem (katerega je letos ponekod mnogo, drugod pa nič), itd. Splošno pitajo vsi kmetovalci s primernimi krmili, a ravnanje s prašiči v dobi pitanja ni povsod pravilno.

Nikdar ne smemo začeti s pitanjem pre zgodaj, to se pravi dolgo prej, kot mislimo prašiča zaklati. V tem oziru velja, da je vsako pitanje, ki traja več kot dva meseca, predolgo in kar je glavno, predolgotrajno pitanje se ne izplača. Ako prašiča pravilno pitamo, se bi moral zdebeliti dnevno vsaj za 30—40 dkg.

Za pitanje je najboljša kuhana krma, ki seveda ne sme biti pri podajanju pre vroča, a tudi ne mrzla. Človeška roka je

najboljše merilo za vsako krmo. Ako je nas v roko zazebe, kadar jo vtaknemo med krmo, je krma premrzla, torej neprimerena, ako nas pa v roko speče, je taka krma škodljiva.

Pitanje prašičev naj se vrši redno, to se pravi ob gotovih urah, kar velja za krmiljenje sploh. Navadno krmimo prašiče dnevno trikrat, med pitanjem pa je primernejše krmiti jih pogosteje, seveda z manjšimi odmerki (porcijami). Paziti moramo na to, da prašič vedno vse požre in nikakor ne smemo dovoliti, da bi mu krma ostajala v koritu od enega krmiljenja do drugega. Tega ne smemo dovoliti posebno iz tega razloga, ker se krma lahko pokvari — tudi skisa — in prašič oboli.

Prehod navadnega krmiljenja k pitanju naj se izvrši polagoma in se ne sme izvršiti

tako, kot bi odrezal, ker žival se mora priučiti novi krmi.

Pri nas splošno pitajo s koruzo in to do zadnjega dne prašičjega življenja. Koruza vsebuje res mnogo masti, a povzročča zelo mazavo slanino in zato bi bilo najboljšje, da bi se polovico dobe pitalo s koruzo, drugo polovico pa z ječmenom, ki povzroči, da je slanina bolj krhka. Po izjavi nekega češkega prašičerejca se zelo izplača zadnja dva dni krmiti prašiča samo s svežim, neposnetim mlekom, in sicer v treh porcijah po 1 l. Oljnate pogače krmito le v prvi dobi pitanja, posebno pri nas, kjer se kokusove pogače težko dobe. Naši kmetje krmito s celo koruzo, ki je tudi surova. Tako pitanje ni pravilno, ker zahteva

cela in trda koruza od prašiča mnogo dela, za kar mora prašič potrositi precej energije, ki zopet izvira iz krme. S tem se krma po nepotrebnem troši. Koruza naj bo drobljena (koruzin zdrob) in kuhana.

Umevno je, da mora imeti prašič v dobi pitanja največji mir. Čistost prašiču koristi in zato naj se prašiča vsaj enkrat na teden opere.

Izkustvo je pokazalo, da se prašič najhitreje debeli, ako je v družbi, da se ne dolgočasi.

Kdo se bolj debeli, ali prasica ali prasec? V tem oziru pravijo strakovnjaki, da se odebeli prej in boljše prasica, a mora biti pravilno in popolnoma rezana (skopljena).

Najpogostejše mlečne napake.

1. *Mleko se hitro skisa:* Temu so navadno krivi nesnažni prostori in nesnažna posoda, kjer mleko hranimo. Da se mleko hitro skisa, povzročči včasih tudi slab hlevski zrak, pokvarjena krma, bolezni krave. Če vse te vzroke odstranimo, odstranimo z istimi tudi nevarnost, da se mleko skisa.

2. *Mleko ima modro barvo:* Vzrok temu je posebna gljivica — s prostim očesom nevidna —, ki pride v mleko in se v istem hitro razmnoži. Včasih opazimo v mleku posamezne plave lise, včasih pa je cela površina mleka modra. To napako zelo lahko prenesemo tudi na zdravo mleko. Da to preprečimo, moramo vso mlečno posodo temeljito osnažiti (lug, gorka voda s sodo) in ravnatko tudi prostore. Za odstranitev te napake moramo včasih tudi menjati krmo.

Mleko, ki prične postajati modre barve, je čimprej posneti, ker ta napaka se pojavi šele takrat, ko se začne mleko kisati.

3. *Sluzavo ali vlačljivo mleko* nastane vsled motenja v prebavilih, vsled pokvarjene, napačne krme ali pa vsled bolezni na vimenu. Sluzavost ali vlačljivost povzročajo posebne gljivice, zato je ta napaka prenosljiva na zdravo mleko. Čiščenje mlečne posode je nujno potrebno, a ravnatko potrebno je v takem slučaju obrniti se na živinozdravnika.

4. *Druge mlečne napake so:* rudeče mleko, gnojno mleko, mleko, ki se težko pini. Te napake izvirajo od vimenskih bolezni, slabe in pokvarjene krme, nepravilnega krmljenja, nesnažne posode, raznih gljivic itd. Te napake odstranimo, ako odstranimo njih vzroke.

Pridelek vina v Italiji.

Po izkazu urada za kmetijsko statistiko pri ministrstvu za narodno gospodarstvo je znašal srednji pridelek vina v zadnjih 12 letih 39.085.000 hl. Pridelek posameznih let je bil sledeči:

L. 1911	42,654.000 hl,
L. 1912	44,123.000 hl,
L. 1913	52,240.000 hl,
L. 1914	43,046.000 hl,
L. 1915	19,055.000 hl,

L. 1916	38,960.000 hl,
L. 1917	48,715.000 hl,
L. 1918	36,408.000 hl,
L. 1919	35,002.000 hl,
L. 1920	42,294.000 hl,
L. 1921	31,908.000 hl,
L. 1922	35,585.000 hl,

1923 pridelek še ni ugotovljen, a je gotovo presegel srednjega zadnjih 12 let in dosegel številko 45.000.000 hl.

Po pokrajinah se razdeli srednji pridelek takole:

Pijemont	5,684.000 hl,
Ligurija	726.000 hl,
Lombardija	2,124.000 hl,
Benečija	2,631.000 hl,
Emilija	4,731.000 hl,
Toskana	3,705.000 hl,
Marke	1,858.000 hl,
Umbrija	1,032.000 hl,
Lacij	2,069.000 hl,
Abruci in Molise	1,558.000 hl,
Kampanija	4,366.000 hl,
Apulija	3,292.000 hl,
Bazilikata	348.000 hl,
Kalabrija	654.000 hl,
Sicilija	3,894.000 hl,

Sardinija	411.000 hl,
Trident. Benečija	638.000 hl,
Julijska Benečija	600.000 hl.

Po tem izkazu pridelava največ vina Pijemont, a v lanskem letu, in izgleda da tudi letošnjem, je stopila Emilija na prvo mesto.

Po uradnih podatkih je znašal pridelek vina v nekaterih goriških občinah v l. 1922:

Dornberg	11.223 hl,
Rihenberk	6.100 hl,
Vogersko	2.200 hl,
Prvačina	2.070 hl,
Gradišče	1.900 hl,
Črniče z Ravnami	1.825 hl,
Renče	1.130 hl.

Za pravilnost teh števil ne prevzemamo nobene odgovornosti.

Izvoz zgodnjega krompirja

iz Goriške, je po podatkih Trgovske zbornice v Gorici dosegel lepo številko in sicer 22.413 q. Največ krompirja je bilo izvoženega v Nemško Avstrijo, in sicer 20.164 q, v Švico nad 1000 q, v Nemčijo 675 q, v Francijo 330 q in na Češko 220 q. Izvoz krompirja ni sicer še dosegel predvojne količine, a se ji hitro bliža in ima letošnje leto zaznamovati lep napredek napram lanskem.

Skoraj ves krompir je šel lani in letos skozi naše združništvo, ki je tako skoraj samo vodilo in kontroliralo trgovino z istim. Vsled konkurence na tujih trgih je bila letos cena zgodnjemu krompirju skoraj za polovico nižja od lanskega leta in člani našega združništva, ki se peča z izvozom krompirja, bi se morali zavedati, da bi bil letos krompir v Goriški okolici še bolj po ceni, ako ne bi združništvo delo-

valo. Gotovo je, da ni bilo letos naše združništvo na višku s svojo organizacijo za izvoz krompirja, a to ne sme nikogar plašiti, temveč je potrebno odpraviti nedostatke.

»Gospodarski List« je že pisal, da morajo letos kmetje v goriški okolici napraviti poskuse z zgodnjo vrsto krompirja z rumenim mesom, ker se je izkazalo, da zahteva trg, posebno češki in avstrijski, več rumenega krompirja. Vsak kmet bi si moral nabaviti vsaj 10 kg rumenega krompirja in potem istega vsaditi. Na ta način, s poskusom na široko, bomo najprej spoznali, ali uspeva v naši zemlji rumeni krompir in katera vrsta uspeva. Združna Zveza v Gorici je na razpolago glede nabave semenskega krompirja, a naj se kmetovalci pravočasno javijo.

Izseljeniški vestnik.

Na enem slučajnem sestanku je bila poročena misel, da bi se ustanovil poseben »akcijski odbor«, k bi proučeval izseljeniško vprašanje, ki je danes za naše ljudstvo eno najvažnejših gospodarskih vprašanj. »Akcijskemu odboru« je bila naložena naloga, da skuša dobiti poročila o delavnih razmerah v onih državah, kjer se naši

seliti in kamor bi se mogli izseliti. »Akcijski odbor« se je obrnil na razne kraje, dobil pa je do sedaj le en odgovor in sicer iz Kajra (Egipta). Odgovor se glasi:

Na Vaše pismo od 9. t. m. Vam odgovorim, da bi jaz nikomur ne svetoval pri sedanjih razmerah priti v Egipt, da bi tukaj delo iskal, ker bi ga zelo težko našel. Naj-

več je tukaj, kakor Vam je znano, naših deklet in žen; mnogo jih je tudi brez službe, že delj časa. Pri usmiljenih sestrah jih je vse polno, ki čakajo na službo. Primeroma najlažje dobijo službo *dobre* kuharice. Za naše moške delavce pa ni tukaj dela, ker radi vročine ne morejo opravljati tega kar storijo Arabci. Evropejci so večina nastavljeni po bankah, večjih trgovinah, precej je tudi mehanikov, nekaj tudi v različnih privatnih podjetjih. Iz državne službe pa odpuščajo Evropejce.

Kdor ima kapital, da bi kaj na lastno roko začel, morda bi se mu kaj posrečilo; tega pa pri naših ljudeh ni.

Le v slučaju, da ima zagotovljeno službo tukaj, bi naši ljudje lahko prišli sem, ker nihče neče garantirati za drugega, ker bi

v slučaju, da dotični nima dela, moral za njega skrbeti, česar pa se vsak brani. Splošno so ljudje tukaj mnenja, da v Egiptu v nekaj letih ne bo zaslužka za Evropejce.

Vrhu tega se vračajo sedaj v Egipt Nemci, katerim je bil do sedaj prepovedan vhod. Vsak je razočaran, radi sedanjih razmer.

K a j r o, dne 25. 10. 1923.

O p o m b a: »Akcijški odbor« ima najboljšo voljo v resnici pomagati, ter dajati dobra in hitra navodila, a sam s svojimi skromnimi močmi ne more niti mnogo pomagati niti kmalu dobiti dovoljnih vesti in zato se obrača do vseh, ki se zanimajo za izseljeniško vprašanje, da javijo »Akcijškemu odboru« vse resnici odgovarjajoče vesti iz krajev, kamor se naši izseljenci obračajo. Dopisi naj se pošiljajo na upravo »Gosp. Lista«.

Zadružništvo.

KAJ NAJ NADZORUJE NADZORNIŠTVO DENARNE ZADRUGE.

1. Ali so se sprejemali novi zadružniki pravilno, kakor to predpisujejo društvena pravila; ali so vsi podpisali pristopnico in vplačali delež z pristopnino vred; ali so točno prenešeni v register članov in ali je treba kakega člana izključiti iz zadruga;

2. ali se hranijo vse pismene odpovedi članov, kateri so izstopili iz zadruga in ali se je pravilno določil izstop ter vpisal v zapisnik članov;

3. ali so se odpravile v pravem času vse potrebne objave in razglasila, da se zadosti predpisom zadružnega zakona;

4. ali so se redno sestavljali zapisniki odborovih sej in občnih zborov in podpisali tako, kakor določajo pravila;

5. ali se ujema gotovina v blagajni s saldom v blagajničnem dnevniku; ali so se izdatki izplačali glasom sklepov odborovih sej, ali se ujemajo posamezne knjige in ali se vse knjige vodijo po postavnih predpisih;

6. ali so se izplačevala vsa posojila le tedaj, ko so bila v odborovi seji že dovoljena; ali so pokrita vsa posojila z zadolžnicami ali menicami, ali so vsa varna, in ali ni ena ali druga oseba preveč izkoriščala zadružnega kredita v svoj prilog; posojila,

katerega se ne smatra več varnim, treba takoj izterjati;

7. ali ni zašla posojilnica preveč v dolg, da bi zadovoljevala kolikor mogoče veliko število prosilcev? V takem slučaju naj se ukrene, da posojilnica ne sme prekoračiti gotovih mej, da si pridrži del izposojila odprtega za nepričakovana izplačila vlog. Če se pa zdi visokost izposojil sploh previsoka, naj se posojilnici naloži, da jih mora polagoma odplačevati.

8. ali so se obresti hranilnih vlog pravilno izračunale in koncem leta pripisale glavnici;

9. ali se je dobiček uporabil po določenih pravil in sklepov občnih zborov; ali se je izguba pravilno pokrila in

10. ali se je pravilno upravljalo zadružno premoženje in ali so blagajnični preostanki varno in plodonosno naložili? S. P.

BELGIJSKO ZADRUŽNIŠTVO.

Belgijsko zadružništvo je tako urejeno, da more in bi moralo biti našemu zadružništvu v zgled. Pri tem zadružništvu bi se mi morali mnogo naučiti.

31. decembra 1922 je štela centralna belgijska zadružna organizacija »Boerenbond« 1078 priključenih zavodov z 93.770 člani. Podlaga celotni zadružni organizaciji je versko načelo. V svrhu strokovne in socialne izobrazbe izdaja Boerenbond

kmetsko glasilo »La Charome« in tednik »Le Paysan«. V svrhu strokovnega kmetškega pouka je Boerenband organiziral 248 tečajev. Boerenbond je pri vladi dobro zapisana organizacija in zato ima pri zakonodaji, ki se tiče kmetijstva, združništva in delavskih razmer sploh, odločujočo besedo.

Celotna organizacija Boerenbonda izgleda približno takole:

1. *nudijo tehnično pomoč*, dajejo navete in izdelujejo načrte za zidanje hiš, gospodarskih poslopij, električnih in vodnih naprav itd.

2. *nudijo pravno varstvo* in v tem oziru je bilo l. 1922 ustmenih posredovanj 598, pismenih pa 741. Pravno varstvo je za vse člane brezplačno.

3. Boerenbond razpolaga z lastnim preizkuševališčem, ki preizkuša umetna gnojila, semena, krmila, mlekarške izdelke itd. V l. 1922 je ta urad napravil 554 preizkušenj.

Osrednji urad je razdeljen v posebne oddelke, in sicer v

a) *Zvezo najemnikov*, ki je imela v zadnjem letu 407 članic (sekcij) z 39.192 člani;

b) *Zvezo vrtnarjev*, ki nabavlja za člane semena in druge vrtnarske potrebščine;

c) *oddelek za skupne nakupe in prodajo* s podružnicami;

č) *mlekarški nadzorovalni urad*, ki nadzira 158 združnih mlekarn;

d) posebno *centralno hranilnico in posojilnico* z 823 priključenimi podeželskimi zavodi. Promet je znašal l. 1912 belg. frankov 2 milijardi in 32 milijonov;

e) *osrednji revizijski urad*, ki je od dneva v dan važnejši.

f) poseben *zavarovalni urad* za več vrst zavarovanj kot n. pr. proti ognju, proti onemoglosti, zavarovanje goveje živine, pridelkov itd.

To si je ustanovilo napredno in verno belgijsko ljudstvo, ko je uvidelo, da si mora samo pomagati potom raznih gospodarskih organizacij.

ZADRUŽNI JUBILEJ.

Zadružna Zveza v Celju je praznovala pretekli mesec *štiridesetletnico* svojega obstoja. Ustanovil jo je l. 1883 za združ-

ništvo zaslužni mož Mihael Vošnjak in sicer najprej pod imenom *Zveza slovenskih posojilnic v Celju*. L. 1884 je začela Zveza izdajati lastno glasilo pod imenom »Zadružna«, l. 1905 se je Zveza preosnovala v »Zadružno Zvezo« v Celju.

Istočasno s proslavo štiridesetletnice Zadružne Zveze v Celju se je vršil v Celju tudi kongres Glavnog Zadružnog Saveza s sedežem v Beogradu, ki je osrednja organizacija celotnega jugoslovanskega združništva.

ODLIKOVANJE NAŠIH ZADRUG.

Za vzorno vzpostavitev po vojni razrušene tovarne je bila *Čevljarska zadruga v Mirnu* pri Gorici odlikovana z zlato kolajno od odbora za obnovo Goriške.

Iz istega razloga je bila odlikovana tudi *Mlekarška zadruga v Zatoľminu*.

Čast takemu vodstvu zadrug.

REGISTRACIJSKE IN KOLKOVNE PRISTOJBINE.

Ravnatelj Zadružne Zveze v Gorici g. Al. Bajec je obdelal za »Ljudski koledar« celotno materijo zgornjega naslova in sicer na podlagi zakona, ki je pri nas stopil v veljavo dne 1. julija t. l. Ker pa je izšel dne 31. oktobra t. l. nov dekret, s katerim je marsikaj spremenjenega, bomo v prihodnji št. »Gosp. Lista« priobčili vse spremembe. Za enkrat pa naj si zapomnijo upravitelji vseh hranilnic, da se ni glede menic z zapadlostjo 6 mesecev in čez, ničesar spremenilo, menice z zapadlostjo do 4 mesecev so pa za polovico bolj po ceni. Hranilne knjižice bomo morali dokolkovati na 50 st., to je za 30 stotink, zadružne (deležne) knjižice pa od 1.55 na 2 L. Glede ostalih zadružnih knjig se ni ničesar spremenilo. Dokolkovati moramo seveda samo še nerabljenе knjižice.

Kakšne naj bodo vzajemne zavarovalnice goveje živine.

Obljubili smo v zadnji št. »Gosp. Lista« priobčiti določila dekretov, glasom katerih uživajo zavarovalnice, ustanovljene na podlagi teh dekretov, posebne davčne in druge ugodnosti. Pripominjamo takoj, da v Italiji ne poznajo vzajemnih zavarovalnic samo za govejo živino, kakor pri nas, temveč tudi vzajemne zavarovalnice proti toči in ujmam, proti požaru itd. Glasom izvršilnega dekreta z dne 26. februarja 1920 spadajo tu sem vse take zavarovalnice, ki zavarujejo proti vsaki škodi na nepremičninah in premičninah kmetijske in gozdne obrti (kmetijskih in gozdnih posestev). Zavarovalnice, ki hočejo uživati ugodnosti in olajšave, morajo imeti naslednje posebne znake:

1. *Obseg zavarovalnice* mora biti strogo omejen in sicer na eno posamezno občino ali pa tudi na več sosednjih občin, katerih pa skupno prebivalstvo ne sme presegati 5000 prebivalcev. Pri večjih občinah (nad 5000 prebivalcev) ne sme zavarovalnica presegati enega sodnega okraja (Trst ima več sodnih okrajev!).

2. Celotna svota letnih zavarovalniških doneskov ne sme *prekašati 30.000 L.* Ako bi ena sama zavarovalnica zavarovala recimo a) govejo živino, b) proti toči in ujmam, c) proti požaru itd., ne sme prekašati svota letnih doneskov za vsako posamezno vrsto zavarovanja svote 30.000 L. za vse vrste zavarovanja skupaj pa ne 100.000 L.

3. V *pravilih* zavarovalnice mora biti naznačeno, kaj zavarovalnica zavaruje. Poleg tega morajo biti v pravilih naznačene tudi mere, ki jih mora podvzeti zavarovalnica in posameznik, da se nesreča ne zgodi. Pri zavarovalnicah goveje živine mora biti v pravilih izrecno poudarjeno, da skrbi zavarovalnica za nadzorstvo nad govejo živino, za živnozdravniško pomoč, za zboljšanje hlevov itd.

4. Načelstvo in funkcionarji zavarovalnice morajo izvrševati vse dane jim naloge *brezplačno*. Izjema more veljati le za tajnika in blagajnika, katerim je mogoče dovoliti malo odškodnino.

5. Pravila in vse delovanje mora *izključevati* vsako *špekulacijo*.

KAKO SE USTANOVI?

Predlagatelji zavarovalnice napravijo prošnjo na navadnem papirju in jo pošljejo na prefekturo. Prošnji morajo biti predložena pravila, pod katerimi morajo biti podpisani vsi pristopajoči. V slučaju, da bi prefektura prošnjo odbila in ustanovitve ne hotela priznati, je dovoljen utok (rekurz) na Ministerstvo narodnega gospodarstva (Economia Nazionale) in to v roku 30 dni po uročitvi prefektovega dekreta.

Ustanovitveno listino in pravila novoustanovljene zavarovalnice obelodani prefektura brezplačno v svojem uradnem glasilu. Enako se mora priobčiti tudi vsakoletno bilanco.

PRAVILA.

Po dekretu morajo pravila zavarovalnice vsebovati sledeče točke:

a) Ime, sedež in obseg;

b) smoter zavarovalnice (kaj bo zavarovala);

c) kako se člani sprejemajo in brišejo (pristop in odstop članov);

č) število odbornikov, njih naloge in kako se jih voli ter kdo in kako predstavlja zavarovalnico;

d) koliko in kako plačujejo člani;

e) kako se skliče občni zbor in kako odločuje;

f) kako se sestavi bilanca, kako se plača odškodnina in kako se razdeli letni dobiček ali krije letna zguba;

g) določbe o razpustu zavarovalnice.

Poleg teh točk mora biti iz pravil razvidna a) vstopnina, b) kako se tvori rezervni sklad in c) kako se ta uporablja za kritje letne zgube. V slučaju, da obsega delovanje zavarovalnice več posameznih panog (proti ognju, zavarovanje goveje živine itd.), mora vsak pristopajoči plačati eno glavno pristopnino kot pristopnino k zavarovalnici in poleg te še eno pristopnino za vsako panogo. Ako se zavarovalnica peča samo z eno vrsto zavarovanja (recimo pri nas samo za govejo živino), plača pristopajoči samo eno pristopnino. Pristopnine se stekajo v rezervni sklad, ki mora biti poseben za vsako panogo zavarovanja.

DRUGE PRIPOMBE.

Zavarovalnice, ki hočejo uživati spodaj navedene ugodnosti, morajo imeti navedeno v pravih med dolžnostmi članov, da isti plačujejo v največji zavarovalninski donos, da ostanejo člani vsaj eno leto in da niso istočasno člani dveh zavarovalnic.

Zavarovalnica ne sme nikdar plačati več kot 80% zavarovalne svote za žival, v drugih panogah zavarovanja pa nikdar več kot 90%. Ako pogine torej žival, ki je bila cenjena na 2000 L, izplača zavarovalnica največ 1600 L, kar je enako 80% od 2000 L (to je zavarovalna svota).

Vzajemne zavarovalnice se morajo potem združiti v Deželno Zvezo, kjer se vse podeželske vzajemne zavarovalnice zavarujejo za škodo, ki bi jo one pretrpele. Deželna Zveza zavarovalnic se more redno ustanoviti, ako pristopi vsaj 10 krajevnih zavarovalnic. Deželna Zveza zavarovalnic se zopet včlani in zavaruje pri Državni Zvezi zavarovalnic.

UGODNOSTI.

Ugodnosti, ki jih uživajo na podlagi dekreta ustanovljene zavarovalnice so:

a) Pristop in odstop članov je prost registracijske in kolkovne pristojbine.

b) Enako so proste vsakterih pristojbin vse knjige in druge listine.

c) Od svot, ki jih določi zavarovalnica v rezervni sklad, zavarovalnica ne plača davka na premično bogastvo.

č) Zavarovalnice morejo dobiti podporo. Celotno vprašanje vzajemnih zavarovalnic urejata dva dekreta. Prvi je z dne 2. sept. 1919 št. 1759, ki je bil objavljen v »Gazzetta Ufficiale« št. 245 z dne 15. oktobra 1919, drugi pa z dne 26. februarja 1920 št. 271 objavljen v »Gazzetta Ufficiale« št. 78 z dne 2. aprila 1920. Dekreti predpisujejo še razne določbe, ki niso zgoraj navedene, a naj navedene zadostujejo, ker bodo itak vsi oni, ki se za stvar zanimajo, iskali pojasnil pri Zadrudni Zvezi v Gorici, ki bo dragevolje dala vsem brezplačno vsa potrebna pojasnila in navodila.

Eno je gotovo. V tem oziru smo daleč, daleč za sodržavljani druge narodnosti in je neobhodno potrebno, da se vprašanju zavarovanja, posebno zavarovanju goveje živine posveti več pažnje, kot se je dosedaj.

Vprašanja in odgovori.

Sporočamo vsem onim, ki se obračajo z vprašanji na »Gospodarski List«, da odgovarja uredništvo, na vse dopise le v listu pod to rubriko. Ako želi kdo pismenega odgovora, naj priloži vprašanju vsaj znamko za odgovor. V tem oziru ne sprejemamo reklamacij.

Vprašanje št. 33. »Gospodarski List« je pisal v št. 10, da daje vlada murvina stebila zastonj. Prihodnje leto mislim nasaditi 100 debel ter Vas prosim, da mi pojasnite v »Gosp. Listu« na kateri način bi jih mogel dobiti zastonj od vlade.

Odgovor: Vest, da daja vlada murvina drevesca zastonj, smo povzeli iz enega italijanskega strokovno-kmetijskega lista in sicer so se se morali kmetovalci v to svrhu zglasti do 15. oktobra pri najbližnji potovalni šoli (Cattedra ambulante di agricoltura). Na Goriškem take potovalne šole še nimamo (za furlansko pokrajino je v Vidnu) in vrši vsa opravila v tem oziru kmetijski urad v Gorici. Zato Vam svetujemo, da se obrnete glede murvinih sadik

na imenovani kmetijski urad, ki Vam jih bo odstopil po nizki ceni, ako ne zastonj.

Vprašanje št. 34. Prosim, kje bi dobil nekaj kg pšenice »gentile rosso« za poskušnjo.

Odgovor. Zadrudna Zveza v Gorici letos še ni mogla otvoriti lastnega semenskega odseka, akoravno se zaveda, da bi bilo to v veliko korist našega kmetskega ljudstva. Kar se pa še ni, se bo zgodilo.

Pri kmetijskem uradu v Gorici so na razpolago zelo lepi vzorci letošnje pšenice iz furlanskih polj. Najlepši klasi so od »Gentile rosso«. Ker ima kmetijski urad v Gorici sam posestva v Furlaniji, mislimo, da boste dobili zaželjeno seme pri istem. Ako pa tam ne dobite, Vam bi jo mogli na-

baviti mi, seveda, ako ne bo že prepozno za letošnje setev.

Vprašanje št. 35. Kako naj vporabim zemljo ob 1½ m visokem zidu?

Odgovor: Vaše vprašanje je spravilo urednika v zadrego, a ne veliko. Vi morete zasaditi trte in napraviti latnik. Ako so se Vam trte zamerile, potem morete

zasaditi sadno drevje in ga gojiti na špalir. V to svrhu morete zasaditi hruške, jabolke, breskve, marelice, ali kar hočete. To se Vam bo najbolj izplačalo. Ako tudi tega nočete, zasejte travo, ali pa zasadite par hrastovih dreves, ki Vam bodo dala za 50 let želoda, katerega bo Vaš prašič vesel in Vi ali Vaš sin boste mogli drevesa posekati in z drvi kuriti. Brez zamere.

Kako je po deželi.

IZ GORNJE VIPAVSKE DOLINE.

Sedaj ko so vsi pridelki spravljani, lahko pogledamo, kako je izpadla letošnja letina pri nas. Vkljub neugodni spomladi in poletju smo pridelali sena ki bo zadostovalo za živino, ter bo še kaj ostalo za prodaj. Otave je bilo malo; detelje pa so precej dobro dale. Turšice je bolj malo kakor tudi fižola. Vina so po nekaterih občinah pridelali še enkrat toliko kakor lani, dočim so druge trpele vsled toče. Vendar se na splošno ceni 20% pridelka več. Ljudje skrbe kako bodo prodali, da dobe denar. Druga skrb je kaj bo letos s tropinami. Finančna oblast dela nepotrebne sitnosti, dasi bi ljudje radi plačali tudi predpisane ogromne pristojbine za kuhati, a vendar nočejo dovoliti. Ljudje so namreč navajeni na žganje in vsak kuha tropine, da ima zase ter tudi kaj za prodajo. Ne vem kaj bo drugo leto, ko bo kuha na sedanji način vstavljena. Potem bodo romali tisočaki za žganje, ki ga bodo proizvajali drugod, mi pa bomo postali še bolj revni. Ne bo kazalo drugega, kot odvaditi se žganju in izkoriščati tropine po francoskem načinu, ali pa zgraditi veliko destilacijsko tovarno v Vipavski dolini po italijanskem vzorcu, bodisi na združni podlagi ali pa kot akcijsko podjetje. Tako bi vsaj za tropine nekaj dobili. Sicer pa gospodarsko jako propadamo in pozna se da ne pride denar iz tujih krajev v dolino. Vinogradni nasadi

zastajajo; tudi napredek zadnjih dvajset let bo kmalu ničten, če bo šlo tako dalje. Edino živinoreja bo še držala ravnovesje tam, kjer imajo dovolj krme. — *Jos. Božič, Dolga poljana.*

OD NEKOD.

Čital sem v »Gosp. Listu« o davka prostem vinu, a jaz sem to že preizkušal.

Ker imam v bližini vojaških skladišč njivo s trtami, sem primoran nehote grozdje pobrati prej, nego popolnoma dozori, oziroma mi ostane kislo, ker pobirajo vojakci dozorelo grozdje. Tega grozdja pa nisem hotel mešati med dobro dozorelo, temveč sem ga zmešal med črno ter tako dobil vino, ki ni vsebovalo 5% alkohola.

Poskusil sem to že lani in poskus se je dobro obnesel. Letos pa sem napravil isto še v večji množini; dodal sem še vse ognilo in kislo grozdje. Kipeti sem pustil na tropinah 4 dni, na to sem vino natočil v sodec. Sedaj je že skoraj čisto in tudi kislina se mu malo pozna. S tem mojim delom sem dosegel, da je ostalo vino boljše; ob enem pa imam dovolj davka prostega vina, ker ne vsebuje obdavčljivih 5% alkohola.

Opomba uredništva. Da ste dobili na opisani način neobdačljivo vino, radi verujemo, a želeli bi vedeti, ako ste ohranili tako vino čez Veliko noč ali čez poletje in ali niste opazili nikakšne vinske bolezni. Ako da, Vas prosimo, da nam poročate.

Knjigovodski tečaj.

Kakor v zadnji številki »Gospodarskega lista« obljubljen, prinaša današnja številka celotni promet, sestavljen iz zaključnih svot vsakega posameznega meseca.

Iz te sestave posnemamo, da je imela naša namišljena hranilnica in posojilnica

a) sledeče prejemke:

Prejete hranilne vloge . . . L 129983.10

Prejemki v letu 1922

	Znesek prejemka	Hranilne vloge	Posojila	Tekoči račun z Zvezo	Zadružni deleži	Tekoči račun s člani	Upravni prispevki	Obresti posojil	Zamudne obresti	Obresti tekočih računov in vredn. listin	Pristopnina
Januar	11796	8130	.	3200	120	.	34	300	.	.	12
Februar	3123	3100	.	.	20	.	1	.	.	.	2
Marec	21543	9800	.	11000	20	.	151	570	.	.	2
April	35915	12500	.	22500	20	.	143	750	.	.	2
Maj	7500	2294	60	5000	20	.	34	150	.	.	2
Junij	12459	8900	2000	1500	20	.	7	30	.	.	2
Julij	24333	24310	.	.	20	.	1	.	.	.	2
Avgust	32247	19850	.	12000	20	.	75	300	.	.	2
September	13783	10600	2500	.	.	.	23	660	.	.	.
Oktober	14074	5733	50	8000	20	.	79	240	.	.	2
November	29395	17650	.	11000	20	.	123	600	.	.	2
December	7115	7115
	213284	129983	10	74200	300	.	671	3600	.	.	30

Izdatki v letu 1922

	Znesek izdatka	Hranilne vloge	Posojila	Tekoči račun z Zvezo	Združni deleži	Tekoči račun s člani	Inventar	Upravni stroški	Obresti hranilnih vlog	Obresti tekočih računov
Januar	11240 50	.	5000 —	6000 —	.	.	.	240 50	.	.
Februar	3264 —	.	.	3200 —	.	.	.	64 —	.	.
Marec	21471 —	2300 —	19000 —	171 —	.	.
April	36166 —	.	25000 —	11000 —	.	.	.	166 —	.	.
Maj	7584 —	2500 —	5000 —	84 —	.	.
Junij	12055 —	.	1000 —	11000 —	.	.	.	55 —	.	.
Julij	24060 —	2000 —	.	22000 —	.	.	.	60 —	.	.
Avgust	31814 —	3700 —	10000 —	18000 —	.	.	.	114 —	.	.
September	14565 —	3500 —	3000 —	8000 —	.	.	.	65 —	.	.
Oktober	13530 90	.	8000 —	5400 —	.	.	.	130 90	.	.
November	25169 —	.	20000 —	5000 —	.	.	.	169 —	.	.
December	11262 50	.	.	10800 —	.	.	.	462 50	.	.
	212181 90	14000 —	96000 —	100400 —				1781 90		

Vrnjena posojila	L	4500.—
Dvigi pri Zvezi	L	74200.—
Vplačani deleži	L	300.—
Upravni prispevki	L	671.—
Preiete obresti posojil	L	3600.—
Pristopnine	L	30.—

skupaj . L 213284.10

b) sledeče izdatke:

Dvignjene hranilne vloge	L	14000.—
Dana posojila	L	96000.—
Naložbe pri Zvezi	L	100400.—
Upravni stroški	L	1781.90

skupaj . L 212181.90

Prejemki in izdatki za katere imamo v knjigovodstvu tehnični izraz »promet« nam dajajo prvo podlago za sestavo bilance.

V prihodnji številki pričnemo s sestavo bilance.

COOPERATIVE NEWS je naslov dvotedniku, ki je glavno glasilo angleškega združništva. List je bil ustanovljen leta 1871 z natisom 10.000 izvodov, katero število je narastlo l. 1881 na 20.000, l. 1891 na 32.000, l. 1901 na 40.000, l. 1911 na 75.000 in l. 1921 na 120.000. Danes angleškim združnikom ne zadostuje več dvotednik, temveč hoče imeti združni dnevnik.

Gospodarska navodila za november.

Na polju in travniku. Že večkrat smo svetovali, da moramo preorati pred zimo vse one njive z lahko zemljo, ki so namenjene za pomladansko setev in so proste vseh pridelkov. To hočemo še enkrat položiti našim kmetovalcem na srce, ker se bodo na ta način najlažje izognili posledicam hude suše, ki bi mogla nastopiti v prihodnjem letu. Seveda naj se sedaj ne preorjejo težke, ilovnate zemlje, katerih pa pri nas itak ni mnogo.

Kdor je zgodaj vsejal žito, ječmen ali pšenico, naj isto dobro pregleda, ker bo mogoče opazil, da se ista že stebli to se pravi, da poganja že stebila, ker je prerazvito. Tako žito ne more ugodno prezimiti in je pod snegom podvrženo gnitju, posebno pa plesnju. Svetujemo vsem kmetovalcem, da tako žito takoj pokose, ker se bo v ugodnem sedanjem vremenu še dovolj zarastlo. Misliti pa moramo na vsak način na to, da moramo takemu žitu spomladi pognojiti, predvsem s čilskim solitrom in naj se kmetje že sedaj naroče na istega.

Ker so letos naši kmetje naročili zelo mnogo umetnih gnojil, predvsem za senožeti, jim svetujemo, da senožeti takoj pognoje in s tomaževo žlindro nikar ne čakajo. Najbolje je, da travnike pred pognojenjem dobro očistijo kamenja in vsega drugega.

V vinogradu moramo misliti na to, da trte grobo obrežemo, to se pravi, da

odrežemo one poganjke, ki gotovo ne pridejo v poštev za les. Poleg tega moramo v tem in v prihodnjem mesecu vinograde okopati in pognojiti. Pognojimo z navadnim hlevskim gnojem, kateremu kaže pridodati nekoliko superfosfata ali tomaževe žlindre in nekoliko kalijeve soli. Ako gnojimo izdatno z domačim gnojem, potrosimo 2 kg superfosfata ali žlindre in 1 kg 40% kalijeve soli na vsakih 100 m². Ako gnojimo pa samo z umetnim gnojem, moramo vzeti več gnojil in sicer priporočamo 5 kg superfosfata ali tomaževe žlindre in 2½ kg 40% kalijeve soli. Istočasno z okopavanjem trt izkopljemo one trte, ki slabo rode ali ki dajo malovredno grozdje in smo jih ob trgatvi zaznamovali. V svrhu spomladne podsaditve z novimi boljšimi vrstami pripravimo že sedaj male jamice.

V sadovnjaku podsajamo sedaj mlado drevje, ako le dovoljuje vreme; ako pa vreme ne dovoljuje, potem skopljemo sedaj jame in podsajamo potem spomladi.

V tem mesecu opali slana na sadnem drevju listje, ki potem odpade. Vse odpadlo listje moramo na vsak način pograbit. Pograbljen listje bi pravilno morali sežgati, ker je gotovo okuženo po različnih trosih, ki morejo povzročiti bolezen na sadnem drevju, a ker našemu kmetskemu ljudstvu v splošnem primanjkuje stelje, uporabimo pograbljeno listje za steljo.

V tem mesecu moramo sadnemu drevju pognojiti. Kdor pognoji s hlevskim gnojem, naj istega ne potrese tik okoli debla, temveč najmanj po celotnem krogu, ki ga pokriva krona drevesa. Isto velja tudi za umetna gnojila.

V vrtu nadaljujemo delo prejšnjega meseca. Vsled dosedaj v splošnem milega vremena imamo v vrtu dovolj dela. Sejati moremo špinačo, zeleno (šelno) okopljemo in osujemo. Solati endiviji povežemo liste in ako je ne moremo več pustiti na prostem vrtu, jo prenesemo v suhem vremenu na prostor, kamor dež nima dostopa; edino tako se bo endivija lepo pobelila in postala krhka. Šparglje moremo nekoliko odkopat, a ne smemo raniti korenin. Dozorevajočemu karfijolu kaže zvezati liste, da ne bi slana škodovala cvetju.

V hlevu mora biti že vse pripravljeno za zimo. Hlev naj bo pobeljen, veter in

mraz ne sme imeti dostopa. Pripraviti moramo tudi dovolj stelje in v sedanjih lepih dneh je lepa prilika, da se je nekoliko nabere. Vsled slučajno ugodne jeseni se ni še povsod zvršil prehod od zelenega k suhemu krmljenju in kjer se še ni zvršil, naj se zvrši polagoma in ne takoj.

Sedaj začnemo z debelenjem prašičev. V tem oziru se držimo navodil posebnega članka v ti številki »Gospodarskega Lista«.

V kletih je najvažnejša naloga zalivanje vina, ki naj se izvrši redno vsaki teden. Vino za zalivanje mora biti enake kakovosti, kot je ono v sodu. Da ne bo vina v nepopolnoma polnih sodih napadel kan, ki je najpogostejša vinska bolezen v naših krajih, praznoto nad vinom dobro zažveplamo. Ko smo sod zalili, moramo vino pustiti kolikor mogoče na miru.

Na dom u pregledjte krompir, ker gnije.

Tržni pregled.

Žita: Trg žit je podoben onemu prejšnjega meseca. Cene na svetovnem trgu rastejo in padajo, a ne za mnogo. Evropa kupuje zelo malo pšenice v čezmorskih državah, ker je v Evropi sami še mnogo pšenice na razpolago. V Italiji se cena navadni pšenici (za kruh) suče okoli cene 85—95 L za q, trda pšenica (za testenine) je nekoliko dražja — okoli 103—110 L za q —, a je za njo zelo malo kupcev, ker pričakujejo rusko trdo pšenico (arnautko), ki je za testenine najbolj cenjena na celnem svetu. Cene so sledeče:

Milan:

pšenica navadna	88—93 L
koruza	70—75 L
oves	72—75 L
rž	68—72 L
ječmen	100—110 L
proso	85—90 L

Videm:

pšenica	85—90 L
koruza stara	85—105 L
rž	70—85 L
oves	76—80 L
ječmen	85—90 L

Živina: Živina se po Italiji drži v ceni, predvsem pa debeli voli in teleta; pitani

prašiči so nekaj dražji in se jih lahko odda. Cene za kg žive teže so:

Milan:

voli 1. vrste	5.80—6.20 L
voli 3. vrste	3.70—4.40 L
krave 1. vrste	5.20—6.— L
krave 3. vrste	2.80—3.60 L
teleta 1. vrste	8.80—9.50 L
teleta 3. vrste	6.80—7.20 L

Videm:

voli	2.20—4.20 L
krave	2.——3.80 L
teleta	5.——5.50 L
prašiči	6.50—7.50 L

Krma: Groba krma (seno in slama) nima točno določene cene, ker so potrebe majhne in ker tudi posestniki neradi prodajajo. Trgovina je mrtva. Cene v Milanu so: seno 54—64 L za q, otava 37—42 L, slama 23—27 L. Cene v ostali Italiji so skoraj povsod za mnogo nižje in se sučejo okoli cene 40—50 L za seno. Otrobi notirajo v Milanu okoli 50—53 L, posije (drobni otrobi, noli) pa 45—47 L. V ostalih mestih so otrobi in posije nekoliko dražje, a ne za mnogo.

Sir in maslo: V zadnjem mesecu je maslo malenkost poskočilo v ceni, sir pa nekoliko padel.

Vino: Trgatev je končala po celi Italiji. V starih pokrajinah Italije je trgovina z grozdem mnogo bolj živa, kot v naših krajih, ker v Italiji majhni kmetje navadno nimajo lastnih kleti. Cene grozdu so bile še za mnogo nižje, kot sporočeno v zadnjem »Tržnem pregledu« in se je po nekod dobilo grozdje tudi po 20 L q (Modena), dočim se je seveda drugod plačevalo tudi po 105 L. Celotni pridelek do danes še ni znan, tlg novih vin je še popolnoma nedoločen. Stara vina se dobe tu in tam po 60 L, a se plačujejo tudi po 180 in več, seveda zavisi vse od alkoholne stopinje in barve. Nova vina se plačujejo ravnotako po različnih cenah.

Umetna gnojila: Za naše kraje igra največjo važnost kalijeva sol, tomaževa žlindra in superfosfat. Tomaževa žlindra je nekoliko poskočila v ceni, superfosfat in kali-

jeva sol pa bodo nekaj bolj po ceni, kot lansko leto. Dobro bi bilo, da bi kmetovalci vsa umetna gnojila pravočasno naročili, da bi naše združništvo moglo ista pravočasno naročiti po ugodni ceni. Ne naročati šele tedaj, ko se umetna gnojila potrebuje.

Semena za krmske rastline bodo najprej precej bolj po ceni, kot lani, ker je izvoz iz Italije nekam zastal.

MED ITALIJO IN ŠPANIJO se vrše sedaj pogajanja za sklenitev trgovske pogodbe. Španci bi predvsem želeli doseči prost uvoz svojih vin v Italijo, čemur se pa bo Italija gotovo uprla.

Med takimi državami, ki se nahajajo v skoraj enakih gospodarskih razmerah, nimajo trgovske pogodbe skoraj nobene važnosti za razvoj narodnega gospodarstva. Dve takj državi sta Italija in Španija.

Razno.

Važno vprašanje. Kako je mogoče, da je naša Hranilnica in posojilnica ustavila izplačila vlog, ki so bile vložene v kronah pred 3. novembrom 1918? Nekaj časa je izplačevala po 40%, sedaj pa nič več. Ali bi mogli prisiliti hranilnico, da izplača vloge vsaj po 40%?

Odgovor: Vaša hranilnica spada med tiste zadruge, ki so spadale pred vojno med naše najmočnejše denarne zavode. Vsled tega je imela zelo veliko vlog. Vsega tega denarja ni mogla uporabiti pri lastnih članih v posojila, doma ga tudi ni mogla držati, zato ga je nalagala, kakor to delajo vsi denarni zavodi, pri drugem zavodu. Ko smo prišli pod Italijo, je ta denar ostal brez vsake krivde Vaše hranilnice v Jugoslaviji in naša vlada do danes še ni poskrbela, da bi se ta in podobne zadeve rešile, kakor bi to *pravičnost* zahtevala. Izmenjala je namreč že marsikomu denar in ista pravica bi morala veljati za vse. Prej ali slej se bo to vprašanje moralo urediti.

Dejstvo je pa danes, da Vaša hranilnica brez lastne krivde nima potrebnega denarja, da bi tiste kronske vloge izplačevala v lirah. Zato pa Vam tudi tožba proti hranilnici nič ne bi koristila, ker hranilnica se ne bi branila plačati, ako bi vlada storila

svojo dolžnost. Če je namreč država hranilnici naložila, da more vlagateljem plačati 60 lir za vsakih 100 kron, je morala na drugi strani poskrbeti, da tudi hranilnica dobi za vsakih 100 kron 60 lir. Voditelji hranilnice imajo v takih razmerah silno težavno nalogo, zato priporočamo vlagateljem, naj potrpijo in jim ne delajo še nepotrebnih in brezkoristnih težkoč. Če je pa hranilnica izplačevala nekaj časa po 40%, je to storila, ker je za gotovo pričakovala v najkrajšem času izmenjavo. Dolžna pa ni bila.

TRGOVSKA ŠOLA V GORICI, katero je dosedaj vzdrževala goriška občina, je s tekočim šolskim letom poddržavljena in spremenjena iz dvorazredne v štirirazredno. Ne bi bilo slabo, ako bi naši kmetjski in trgovski krogi poslali več svojih sinov na to šolo, kjer bi se nekoliko izvežbali posebno v računstvu in v knjigovodstvu.

Vinogradniki! Kdor opazi kakšno napako pri lastnem vinu ter ne ve, kako bi vinu pomagal, naj se zgleda z vzorcem pri »Vinarski Zvezi« v Gorici, via Mameli 8 (poleg Travnika), kjer dobi potrebna navodila brezplačno. Isto velja tudi za gostilničarje.

**TISKOVINE V ZALOŽBI GORIŠKE ZA-
DRUŽNE ZVEZE:**

Blagajniški dnevnik 100 listov	po L 35.—
Blagajniški dnevnik 200 listov	po L 50.—
Blagajniški dnevnik z razdel- nikom za izdatke 200 listov	po L 70.—
Blagajniški dnevnik z razdel- nikom za prejeme 200 li- stov	po L 70.—
Razdelniki zadrug	po L 50.—
Posojilne knjige á 400 strani .	po L 90.—
Posojilne knjige á 300 strani .	po L 80.—
Posojilne knjige á 200 strani .	po L 70.—
Hranilne knjige á 200 strani .	po L 70.—
Imeniki zadrugnikov	po L 20.—
Deležne knjige	po L 30.—
Salda konti	po L 30.—
Nakupno-prodajne knjige . . .	po L 40.—
Blagovni skontri	po L 30.—

Prejemne knjige mleka	po L 30.—
Knjige za tekoči račun	po L 15.—
Knjige pristopnic, 400 listov .	po L 30.—
Knjige pristopnic, 200 listov .	po L 20.—
Knjige pristopnic, 100 listov .	po L 15.—
Hranilne knjižice, izvod	po L 2.—
Posojilne knjižice, izvod	po L 2.—
Denarne knjige á 200 listov .	po L 22.—
Zadolžnice a) na poroštvo	po L 0.50
» b) na vknjižbo	po L 0.50
Izpiski hranilnih vlog	po L 0.40
Izpiski deležev	po L 0.50
Izpiski posojil	po L 0.40
Računski zaključki za den. z. . .	po L 0.30
Računski zaključki za blag. z. . .	po L 0.30
Potrdila za dvignjene hr. vloge .	po L 0.80
Opomini za obresti in glavnice .	po L 0.10
Obrestne tablice	po L 1.—
Izkazi za neposredne pristoj- bine	po L 0.30

KATOLIŠKÔ TISKOVNO DRUŠTVO

VPISANA ZADRUGA Z OMEJENIM JAMSTVOM

V GORICI

**PRIPOROČA VSEM ZADRUGAM
-- IN ZADRUGARJEM SVOJO --**

KNJIGARNO v GORICI

VIA CARDUCCI 2 (V MONTОВI HIŠI)

**PRODAJA NA DROBNO IN
NA DEBELO PISARNIŠKE
IN ŠOLSKE POTREBŠČINE,
TISKOVINE ZA OBČINSKE
== IN DRUGE URADE ==**

Čevljarska zadruga v MIRNU pri Gorici

izdeluje vsakovrstno obuvalo
poznano pod imenom

'ADRIA' ČEVLJI

Edino domače zadržno podjetje te stroke, ki si je pridobilo vsestransko priznanje. Izdeluje čevlje, ki v ličnosti in trpežnosti prekašajo vse druge to-vrstne izdelke.

LASTNE PRODAJALNE:

v Gorici, Corso Verdi 32, v Trstu,
ulica Rettori 1, v Celju, Narodni dom
Razpošilja tudi naravnost iz tovarne
v Mirnu na debelo in na drobno.

ZVEZA GORIŠKIH DELAVNIH IN PROIZVAJALNIH ZADRUG

reg. zad. z om. zav.

Gorica, Via Mazzini (Municipio) 4 I. nad.

Včlanjenih zadrug 45.

Prevzema vsa obnovitvena kakor tudi druga v stavbno in proizvajalno stroko spadajoča dela, ki jih izvršuje sama ali potom pridruženih stavbenih zadrug. — — —
Vojnooškodovanci, izročite obnovitvena dela le našim
- - - - - stavbenim zadrugam. - - - - -